Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Monumentnummer*: 531764

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	28 november 2014
Kadaster deel/nr	82971/193

*Woonplaats**	*Gemeente**	*Provincie**
Geldermalsen	West Betuwe	Gelderland

Locatienaam	*Locatieomschrijving*
Acquoy	Werk op de Spoorweg bij de Diefdijk

*Kadastrale gemeente**	*Sectie**	*Kadastraal object**	*Appartement aanduiding*	*Grondperceel*
Beesd	K			48

*Omschrijving***

Cluster 65.

NIEUWE HOLLANDSE WATERLINIE

Inleiding

BOMVRIJ BOUWWERK B / REMISE / TELEGRAAFGEBOUW (als enig bouwwerk noordzijde van het Werk op de Spoorweg bij de Diefdijk) van een type bomvrije bouwwerken dat aan drie zijden en bovenop is voorzien van een aarden dekking en dat alleen een gevel aan de keelzijde bezit. Met de toename van de draagwijdte van het geschut, de kracht van de inslagen van projectielen en de explosieve kracht van (brisant)granaten werd het steeds moeilijker weerstand te bieden tegen beschietingen. Verzwaring van metselwerk, toepassing van schokabsorberende metselsystemen (onder meer door middel van bogen), flauwe hellingshoeken en gebogen of juist puntige vormen, gebruik van beton - en later van gewapend beton - in steeds zwaardere uitvoering, was een van de manieren om de vestingwerken bestand te houden tegen toenemende aanvalskracht. Bovendien was het aanbrengen van aarddekkingen een goed middel gebleken om de energie te absorberen of te dempen. Dit is de reden waarom vele gemetselde of betonnen werken van een aardlaag of een frontbescherming van zand of aarde zijn voorzien. Afhankelijk van de periode van ontstaan - en daarmee van de te verwachten inslagkracht van projectielen - werd van 'bomvrije gebouwen' gesproken, wanneer ze bestand te zijn werden geacht tegen

** Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister*
*** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument*
Datum van downloaden 20 april 2024

een van tevoren bepaald aantal inslagen van zwaar kaliber. Het bouwwerk kende onder meer een speciale functie als telegraafgebouw.

Omschrijving

Het BOMVRIJ BOUWWERK B / REMISE / TELEGRAAFGEBOUW (aan de noordzijde van de spoorweg door het Werk op de Spoorweg bij de Diefdijk) is een eenlaags gebouw met een gevel aan de westzijde. Het bouwwerk kende onder meer een functie als onderkomen voor de telegraaf(dienst), die samenhing met de spoorweg en eventuele noodzaak van brugbediening. Het rond 1886 gerealiseerde gebouw is opgetrokken in trasbeton en wordt gedekt door een aarden laag, die alle zijden, behalve de westgevel, aan het zicht onttrekt. De aarden laag is aangebracht als bescherming tegen inslagen van projectielen. De gevel is relatief hoog en heeft een sobere en functionele architectuur, waarin latere wijzigingen zichtbaar zijn, mogelijk in samenhang met de functie als telegraafgebouw en/of het opheffen hiervan. Gevelopeningen zijn alle dichtgezet, maar links zijn twee latere gevelopeningen aangebracht - beide gesloten met ijzeren luiken. De gevel eindigt aan weerszijden in schuin aflopende keermuren voor de aanaarding; de linkse keermuur knikt iets achterwaarts vanuit de rooilijn. Het interieur is niet bezocht.

Waardering

Het BOMVRIJ BOUWWERK B / REMISE / TELEGRAAFGEBOUW (noordzijde van het Werk op de Spoorweg bij de Diefdijk) is van algemeen belang vanwege:

* Cultuurhistorische waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie zoals deze is ontworpen door C.R.T. Kraijenhoff en in eerste aanleg vanaf 1815 door hem, Jan Blanken en majoor-ingenieur Willem Offerhaus is gerealiseerd en daarna door anderen gedurende ongeveer 125 jaar is versterkt en verbeterd.

* Architectuurhistorische waarden, in het bijzonder als uiting van de militair-strategische bouwkunde, die gebaseerd is op: a. het systeem van inundatie en accesverdediging (19de eeuw), b. de wedloop met de zich versterkende offensieve middelen (19de eeuw).

Het betreft hier een onderdeel van omstreeks 1885, namelijk een voorbeeld van een trasbetonnen en aardgedekt, bomvrij gebouw met daarin een telegraaffunctie in verband met de spoorweg.

* Ensemblewaarde en situationele waarden als onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie. Tevens vanwege de functionele en fysieke samenhang met de overige onderdelen van het complex en in het bijzonder met de spoorweg en de eventuele (nood)bediening van de bruggen.

* Het onderdeel is (in het exterieur) redelijk representatief omdat het, in verschijningsvorm wel kenmerken vertoont die het toenmalige defensieve doel onderstrepen, maar deze kenmerken niet zichtbaar herinneren aan de functie als telegraafonderkomen.

* Het onderdeel is matig bewaard omdat het in de loop der tijd zichtbare aanpassingen heeft ondergaan.

Hoofdcategorie	*Subcategorie*	*Functie*
Verdedigingswerken en militaire gebouwen	Bomvrij militair object	